Razlike u ličnosti ljubitelja i vlasnika mačaka te ljubitelja i vlasnika pasa

Goran Aurer

Filozofski fakultet u Zagrebu
Odsjek za psihologiju
ORCID: 0000-0003-3695-428X

SAŽETAK

ključne riječi: ličnost, ljubitelji mačaka, ljubitelji pasa, vlasnici mačaka, vlasnici pasa

Istraživanja sustavno potvrđuju povoljne učinke kućnih ljubimaca na tjelesno zdravlje, a utvrđeni su i njihovi povoljni utjecaji na određene aspekte psihičkoga zdravlja, zbog čega se sve češće koriste kao terapijske životinje u sklopu terapijskih tretmana i programa. Osim dobrobiti za ljude, posvajanje kućnog ljubimca doprinosi smanjenju udjela takvih životinja bez doma. Kako bi se povećala stopa uspješnih posvajanja te pospješili povoljni učinci primjene kućnih ljubimaca u kliničke svrhe, potrebno je utvrditi podudarnost pojedinog profila ličnosti s odgovarajućom vrstom kućnog ljubimca. Cilj je ovoga rada sažeti dosadašnje nalaze o razlikama u ličnosti između vlasnika i ljubitelja pasa te vlasnika i ljubitelja mačaka, kao dviju omiljenih i najčešćih vrsta ljubimaca. Vlasništvo i preferencija određene vrste kućnog ljubimca povezani su s razvijenošću socijalnih vještina te osobinama poput agresivnosti, samopoštovanja i empatije. U sklopu petofaktorskog modela ličnosti nalazi su nekonzistentni, premda je vidljiv obrazac povezanosti vlasništva i preferencije pasa s višim razinama ekstraverzije, savjesnosti i ugodnosti te nižim razinama neuroticizma i otvorenosti u usporedbi s vlasništvom i preferencijom mačaka. Nadalje, u radu su analizirani polemični metodološki aspekti provedenih istraživanja, raspravlja se o praktičnim implikacijama nalaza te su ponuđene smjernice za buduća istraživanja.

ABSTRACT

key words: cat owners, cat people, dog owners, dog people, personality

Research has systematically demonstrated the positive effects of pets on physical health, and on certain aspects of mental health, which is why pets are increasingly used as therapy animals. Aside from benefits to humans, adopting pets decreases the number of stray animals. To increase the rate of successful adoptions and facilitate the positive effects of pets when utilized for clinical purposes, it is necessary to establish the compatibility of a certain personality type with the corresponding type of pet. The goal of this paper is to summarize the existing research on the matter of personality differences between dog people and cat people with reference to their preferred type of pet. Ownership of and preference for a certain type of pet are connected to the level of the development of social skills, as well as characteristics such as aggression, self-esteem, and empathy. The Five-factor model has yielded inconsistent results, although there is a noticeable pattern of connections between the ownership of and preference for dogs and higher levels of extraversion, conscientiousness, and agreeableness, alongside lower levels of neuroticism and openness. Furthermore, the paper analyzes the polemical methodological aspects of previous research, discusses the practical implications of existing findings, and offers guidelines for future research.

UVOD

Utjecaj kućnih ljubimaca na ljudsko zdravlje i dobrobit naširoko je ispitivan u znanstvenim istraživanjima. Tako su višestruko potvrđeni njihovi povoljni utjecaji na održavanje pažnje, učenje, kvalitetu međuljudskih interakcija (Beetz i sur., 2012), kao i na parametre povezane sa stresom, poput brzine otkucaja srca (Kaminski i sur., 2002) i krvnog tlaka (Beetz i sur., 2012). Uz to, neki kućni ljubimci mogu poboljšati zdravstveno stanje i olakšati tretman kroničnih bolesti, poput raka, epilepsije i dijabetesa (Wells, 2009). Premda Herzog (2011) zaključuje kako se na temelju postojećih istraživanja ne može utvrditi jasan i jednoznačan utjecaj kućnih ljubimaca na psihičko zdravlje, pronađeni su pojedini učinci, poput njihova utjecaja na povećanje pozitivnog raspoloženja (Kaminski i sur., 2002) i empatije (Daly i Suggs, 2010) te smanjenje usamljenosti (McConnell i sur., 2011), anksioznosti (Shiloh i sur., 2003) i samoprocijenjenih razina straha te anksioznosti (Beetz i sur., 2012), zbog čega se sve češće koriste kao terapijski ljubimci. Istraživanjem Vizek-Vidović i suradnika (1999) utvrđeno je da su djeca osnovnoškolskog uzrasta koja dijele dom s kućnim ljubimcima empatičnija i više prosocijalno orijentirana od one koja ne žive u takvim kućanstvima. Konačno, kućni ljubimci mogu pružiti dodatan izvor socijalne podrške, čime doprinose vlasnikovu samopoštovanju (Schulz i sur., 2020). Vlasništvo nad kućnim ljubimcima nije korisno samo za vlasnike, već je ta korist obostrana, posebno s obzirom na zabrinjavajući rastući trend napuštanja kućnih ljubimaca i općenito visok udio životinja bez doma (Ivandić, 2018). Kako bi se pospješili navedeni povoljni utjecaji, radi unapređenja napora za povećanjem stope posjedovanja kućnih ljubimaca, potrebno je identificirati nevlasnike koji su po ličnosti sličniji vlasnicima i stoga osjetljiviji na poticaje i prilike za posvajanjem ljubimaca (Merrill, 2012). Navedeno se nastojalo, i još uvijek nastoji, ostvariti identificiranjem razlika u motivaciji i ličnosti između vlasnika i nevlasnika.

Unatoč navedenim koristima posjedovanja kućnih ljubimaca, rezultati istraživanja razlika u ličnosti između vlasnika i nevlasnika nekonzistentni su. Primjerice, Hyde i suradnici (1983) utvrdili su da vlasnici postižu više rezultate na mjerama empatije u odnosu na nevlasnike, dok Daly i Morton (2003) nisu pronašli razlike u razinama empatije među djecom vlasnicima i nevlasnicima. Nadalje, McConnell i suradnici (2011) utvrdili su da vlasnici doživljavaju niže razine usamljenosti te su višeg samopoštovanja. S druge strane, istraživanjem koje su proveli Johnson i Rule (1991) među vlasnicima i nevlasnicima nisu pronađene razlike na mjerama samopoštovanja, ekstraverzije i neuroticizma. Štoviše, Herrald i suradnici (2002) nisu pronašli razlike ni u jednoj od osobina petofaktorskog modela ličnosti. Tako nekonzistentni nalazi potaknuli su istraživače na ispitivanje razlika u ličnosti među vlasnicima različitih životinjskih vrsta, ponajprije mačaka i pasa kao najčešćih i omiljenih kućnih ljubimaca (Zasloff, 1996), a što je ujedno i cilj ovoga rada. Razlog je tomu što su stvarne razlike vjerojatno „zamaskirane“ varijancama u osobinama vlasnika različitih vrsta ljubimaca, odnosno termini vlasnik i nevlasnik preopćeniti su da bi učinkovito reprezentirali čitav raspon posjedovanja kućnih ljubimaca (Merrill, 2012).

RAZLIKE MEĐU VLASNICIMA I LJUBITELJIMA PASA I MAČAKA

Čini se da su vlasnici pasa i mačaka različito motivirani za posjedovanjem kućnih ljubimaca. Tako vlasnike mačaka češće motivira izbjegavanje osjećaja usamljenosti, dok je održavanje aktivnog stila života motivacija vezana uz posjedovanje pasa (Staats i sur., 2008). Daly i Morton (2003) prvotno su utvrdili da su djeca vlasnici pasa viših razina empatije od djece vlasnika mačaka neovisno o preferenciji, no njihova kasnija istraživanja pokazala su da nalazi u području empatije i vrste kućnog ljubimca ipak nisu jednoznačni (Merrill, 2012). Tako je drugo istraživanje istih autora (Daly i Morton, 2006) pokazalo kako su djeca vlasnici obiju vrsta kućnih ljubimaca viših razina empatije od onih koji su vlasnici ili pasa ili mačaka, odnosno onih koji nisu vlasnici ni jedne od vrsta. Isto tako, djeca koja preferiraju i pse i mačke viših su razina empatije od onih koji preferiraju samo pse ili samo mačke. Isti su autori u svome trećem istraživanju (Daly i Morton, 2009) pronašli da vlasnici pasa iskazuju razvijenije socijalne vještine od vlasnika mačaka, kao i da vlasnici pasa, ali ne i mačaka, postižu više rezultate na mjeri socijalnih vještina od nevlasnika. Kidd i Kidds (1980) ispitivali su povezanost agresivnosti s preferencijama prema psima i mačkama u sklopu istraživanja kojim je utvrđeno kako je visoka razina agresivnosti u muškaraca prediktivna za preferenciju pasa, a niska razina agresivnosti u žena za preferenciju mačaka. Schulz i suradnici (2020) utvrdili su da vlasnici pasa, ali ne i mačaka, iskazuju više razine samopoštovanja od ljudi bez ljubimaca, kao i dva druga zanimljiva obrasca: 1) vlasnici pasa višeg su samopoštovanja od muškaraca bez ljubimaca, te 2) vlasnice mačaka nižeg su samopoštovanja od žena bez ljubimaca. Drugim riječima, istraživanje je pokazalo vezu između posjedovanja mačaka i nižeg samopoštovanja u žena te posjedovanja pasa i višeg samopoštovanja u muškaraca. Nadalje, rezultati istraživanja Perrine i Osbourne (1998) pokazuju kako se ljubitelji mačaka i pasa ne razlikuju u razini samoprihvaćanja i maskulinosti odnosno femininosti te samostalnosti i dominacije.

Brojnim se istraživanjima nastojalo identificirati razlike u ličnosti između vlasnika i ljubitelja pasa i mačaka u sklopu petofaktorskog modela. Tako su Gosling i suradnici (2010) ispitivali razlike u ličnosti između ljubitelja pasa i mačaka neovisno o vlasničkom statusu te utvrdili da osobe koje se identificiraju ljubiteljima pasa karakteriziraju više razine savjesnosti, ugodnosti i ekstraverzije te niže razine otvorenosti i neuroticizma. U prilog nalazu da su ljubitelji pasa ekstravertiraniji donekle govori i istraživanje Edelson i Lestera (1983), kojim je utvrđeno da je ekstraverzija prediktivna za preferenciju pasa u muškaraca u većoj mjeri nego za preferenciju mačaka. Istraživanjem Gavranović (2014) utvrđeno je da su ljubitelji pasa ekstravertiraniji i otvoreniji u odnosu na ljubitelje mačaka, pri čemu su muški ljubitelji pasa i savjesniji. Nalazi drugog istraživanja provedenoga na hrvatskom uzorku vlasnika mačaka i pasa, onoga Dujmović (2017), ukazuju na više razine ekstraverzije, savjesnosti i ugodnosti te niže razine neuroticizma na uzorku vlasnika pasa u odnosu na vlasnike mačaka, dok na mjerama otvorenosti nisu pronađene razlike. Isto su u sklopu istraživanja provedenog na ljubiteljima mačaka i pasa utvrdili Gosling i Bonnenburg (1998), uz iznimku otvorenosti (dobiven je nalaz o nižoj razini otvorenosti u ljubitelja pasa). U sklopu tog istraživanja

ispitivane su i razlike u ličnosti među vlasnicima pasa i mačaka te je pronađeno da su vlasnici mačaka viših razina neuroticizma, dok u stupnju ekstraverzije, ugodnosti, savjesnosti i otvorenosti nisu utvrđene razlike. Merrill (2012) je u svome istraživanju pronašla da su preferencije koje uključuju mačke konzistentno povezane s višim razinama empatije, otvorenosti i ugodnosti, ali nije potvrdila nalaz o višoj razini neuroticizma i nižoj razini ekstraverzije u ljubitelja mačaka. Nalaz da ljubitelji mačaka u odnosu na ljubitelje pasa pokazuju više razine ugodnosti naročito je zanimljiv jer je posve suprotan većinski dobivenim nalazima (npr. Gosling i Bonnenburg, 1998; Gosling i sur., 2010). Ipak, prema riječima autorice, vjerojatan je razlog tomu nacionalna homogenost uzorka, odnosno činjenica da, za razliku od istraživanja Goslinga i suradnika (2010), njezino nije provedeno na međunarodnom uzorku, zbog čega je moguće da su rezultati dobiveni u njezinu istraživanju kulturalno pristrani i primjenjivi samo na SAD (Merrill, 2012).

Premda je iz navedenih nalaza vidljiva nekonzistentnost u rezultatima koje su pojedini istraživači dobili u sklopu svojih istraživanja, uočljivi su određeni trendovi, primjerice, povezanost vlasništva i preferencije pasa s višim razinama ekstraverzije, savjesnosti i ugodnosti odnosno nižim razinama neuroticizma i otvorenosti prema iskustvima u odnosu na vlasništvo i preferenciju mačaka. Razlike u osobinama ličnosti između vlasnika i ljubitelja pasa i mačaka mogle bi proizlaziti iz činjenice da te dvije vrste karakteriziraju različita ponašanja, zahtjevi i potrebe koji su različito odgovarajući ljudima različitih profila ličnosti (Gosling i sur., 2010). Tako Dujmović (2017) rezonira kako su vlasnici i ljubitelji pasa viši na ekstraverziji jer psi zahtijevaju redovito izvođenje u šetnju i socijalizaciju, čime ekstravertirana osoba donekle zadovoljava vlastitu potrebu za interakcijom, aktivnošću i društvenošću. S druge strane, s obzirom na to da su mačke u odnosu na pse neovisnije, manje usmjerene na vlasnika te zahtijevaju manju razinu posvećenosti i vremena, moguće je da savjesnim osobama bolje odgovaraju psi koji traže bolju organizaciju vremena i aktivnosti, kao i osobama koje su visoko na ugodnosti (s obzirom na njihovu veću sklonost nesebičnom pomaganju, što bolje odgovara zahtjevima pasa), a nisko na otvorenosti prema iskustvima i neuroticizmu (osobama koje su češćih promjena raspoloženja i/ili onima koje su maštovite, vole putovati i upoznavati nove stvari mačke bolje odgovaraju svojim dispozicijama, pa njih češće preferiraju i biraju za kućnog ljubimca).

METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA U OVOM PODRUČJU

Smjer utjecaja. Pitanje koje se postavlja u kontekstu analizirane teme ono je o smjeru utjecaja – jesu li vlasnici svojim sklopom osobina i pod utjecajem tih osobina predisponirani preuzeti vlasništvo nad određenom vrstom kućnog ljubimca ili takvo vlasništvo oblikuje ličnost u određenom smjeru. S jedne strane, pojedinim je istraživanjima (npr. Daly i Suggs, 2010; McConnell i sur., 2011) utvrđeno da interakcija između ljudi i životinja te vlasništvo nad životinjama mogu pospješiti razvoj pojedinih osobina, naročito empatije. S druge strane, nalazi istraživanja koje je provela Merrill (2012) upućuju na to da bi razina pojedinih osobina (npr. također empatije) mogla predisponirati lju-

de za odabir određene vrste ljubimca. Najvjerojatnije je prisutan istovremen obostran utjecaj osobina i vlasništva, no potrebna su dodatna istraživanja kako bi se stekle nove spoznaje što se tiče smjera i snage tih utjecaja.

Varijable preferencija i vlasništva. Pregled literature o ovoj temi otkriva problem koji ograničava mogućnosti analize i vrednovanja do sada stečenih spoznaja, a riječ je o nedovoljnoj distinkciji između varijabli vlasništva nad određenom vrstom kućnih ljubimaca i preferencije prema njoj, tipično korištenih u istraživanjima. Naime, istraživanja su se, izuzev nekolicine, poput onoga Merrill (2012), često usmjeravala na ispitivanje razlika samo među vlasnicima ili ljubiteljima mačaka i pasa, ali ne i oboje istovremeno (npr. Gavranović, 2014; Schulz i sur., 2020). Još je veći nedostatak prisutan u istraživanjima provedenima na uzorku vlasnika u kojima nije kontrolirana preferencija prema pojedinoj vrsti ljubimca i obratno (npr. Gosling i sur., 2010; Kidd i Kidds, 1980), što nije posve opravdano. Najprije, ljudi se razlikuju po mogućnostima držanja kućnih ljubimaca, pa je moguće da neki nisu vlasnici određene vrste životinje zato što za to nemaju uvjete, podršku ostalih članova kućanstva ili zbog nekih drugih okolinskih čimbenika koji nisu usklađeni s osobnim preferencijama i osobinama. Također je moguće da je pravi vlasnik drugi član kućanstva koji brine o ljubimcu, a sudionik percipira svoje vlasništvo time što s ljubimcem dijeli kućni prostor. Nadalje, moguće je da je osoba iz raznih razloga vlasnik kućnog ljubimca koji ne odgovara njezinim stvarnim preferencijama ili je vlasnik više vrsta ljubimaca premda preferira samo jednu od njih. Dodatan je problem pitanje prethodnog vlasništva, koje u pojedinim istraživanjima nije uzimano u obzir (npr. Dujmović, 2017; Hyde i sur., 1983). Primjerice, u istraživanjima u kojima je prisutan dotični problem u uzorak vlasnika pasa ne bi bili uključeni oni koji su donedavno bili dugogodišnji vlasnici ili bi u uzorak vlasnika mačaka bili uzeti donedavni vlasnici pasa koji su tek nedavno udomili mačku. Navedena konfuzija i nedovoljna distinkcija dovele su do toga da se u radovima koji se bave ovom temom redovito uspoređuju rezultati svih za nju relevantnih istraživanja, neovisno o tome jesu li provođeni na uzorku ljubitelja ili vlasnika, kao i do toga da se hipoteze u istraživanjima o razlikama u ličnosti vlasnika različitih vrsta kućnih ljubimaca redovito formuliraju na temelju istraživanja o preferencijama, čak i u radovima autora svjesnih navedene problematike, poput Dujmović (2017) i Merrill (2012). Sljedeće polemično područje odnosi se na razinu na kojoj je potrebno mjeriti razlike među ljudima ovisno o preferencijama i vlasništvu. Uz usmjeravanje na razinu različitih vrsta kućnih ljubimaca, neki autori smatraju da u istraživanjima valja ići i dalje od toga jer su mišljenja kako je pojedine pasmine moguće grupirati i povezati s razlikama u ličnosti, poput istraživanja o razlikama u ličnosti vlasnika „agresivnih" i „neagresivnih" pasa (Wells i Hepper, 2012).

Mjere preferencija. Jedan od problematičnih aspekata istraživanja, naročito onih starijeg datuma, jest način na koji su mjerene preferencije prema psima i mačkama kao kućnim ljubimcima. Primjerice, u istraživanju Goslinga i Bonnenburga (1998) vlasništvo je korišteno kao mjera preferencije, što se ne može opravdati iz prethodno opisanih razloga. S druge strane, u pojedinim istraživanjima preferencije su mjerene samoprocjenom, no bez mogućnosti da se sudionik identificira ljubiteljem i pasa i mačaka, odnosno nijednim od navedenog. Primjerice, u istraživanju Kidd i Kiddsa (1980) sudionik se mogao proglasiti

ljubiteljem pasa (engl. *dog-lover*), ljubiteljem mačaka (engl. *cat-lover*) ili ljubiteljem kućnih ljubimaca (engl. *pet-lover*). Takva nepotpuna i ograničavajuća podjela u dvije ili tri kategorije može narušiti rezultate time što su u istu skupinu uključeni sudionici koji se po svoj prilici razlikuju u preferencijama, npr. u slučaju da su ponuđene opcije „ljubitelj/ica pasa", „ljubitelj/ica mačaka" i „oboje", ljubiteljem pasa (ili mačaka) proglasila bi se osoba koja nije ljubitelj ni pasa ni mačaka, no s obzirom na to da nije ponuđena opcija „nijedno", mora odabrati neku od ostalih ponuđenih kategorija. Zbog ovdje navedenih razloga i još nekih kritika prijašnjih istraživanja, koje su u svojem radu iznijeli Gosling i suradnici (2010), u novijim istraživanjima (npr. Gavranović, 2014; Gosling i sur., 2010; Merrill, 2012;) preferencije prema psima i mačkama u pravilu se mjere izravnim pitanjem o preferenciji s ponuđenim odgovorima „ljubitelj pasa", „ljubitelj mačaka", „oboje" ili „nijedno".

Pitanje (ne)reprezentativnosti uzorka. Konačno, problem koji dovodi u pitanje interpretaciju i mogućnost generalizacije nalaza dobivenih u istraživanjima o ovoj temi jest pitanje reprezentativnosti uzorka. Naime, značajnu većinu istraživanja prati izražen nerazmjer uzorka po rodu u korist žena, što je problematično s obzirom na postojeće razlike između muškaraca i žena u području ličnosti, naročito empatije (Merrill, 2012). Zbog nerazmjera uzoraka po rodu, ali i vrsti preferencija i vlasništva (u uzorcima su redovito zastupljeniji vlasnici i ljubitelji pasa), nalazi dobiveni u istraživanjima provedenima na tako pristranim uzorcima vjerojatno ne reprezentiraju cjelokupnu populaciju vlasnika i ljubitelja pojedinih vrsta kućnih ljubimaca (Dujmović, 2017).

PRAKTIČNE IMPLIKACIJE NALAZA

Spoznaje dobivene u kontekstu ove tematike mogle bi doprinijeti uspješnijem identificiranju specifičnih dijelova populacije koji su osjetljiviji na programe poticanja udomljavanja životinja, odnosno one koji bi od takvih programa mogli više profitirati (primjer takvog programa jest „Udomljavanje je fora" Skloništa za nezbrinute životinje Grada Zagreba), te usmjeravanju na njih. Nadalje, na temelju saznanja o možebitno tipičnom sklopu osobina vlasnika mačaka i pasa bilo bi moguće procijeniti koji su kućni ljubimci odgovarajući za pojedine ljude i shodno tomu savjetovati odabir određene životinje kao kućnog ljubimca u skladu s osobinama ličnosti, a ne samo dostupnosti vremena, prostora i sredstava za uzdržavanje (Dujmović, 2017). Navedeno bi moglo unaprijediti postupke udomljavanja te dovesti do smanjivanja udjela napuštanja kućnih ljubimaca, što je dodatno vrijedno ako uzmemo u obzir kvalitetu veza koje vlasnici i ljubimci mogu razviti, a koje imaju potencijal pospješiti opću dobrobit i osjećaj sigurnosti te nalaz da ljudi donekle mogu nadomjestiti nedostatak privrženih socijalnih odnosa posvajanjem kućnih ljubimaca te interakcijom s njima (Levačić, 2008). Dobivene spoznaje mogu se upotrijebiti i u kontekstu kliničke psihologije. Naime, stariji ljudi s vremenom često postaju usamljeni zbog prekida ili slabljenja bliskih socijalnih odnosa (npr. zbog smrti bliske osobe ili rjeđih posjeta članova obitelji), pri čemu kućni ljubimci mogu

unaprijediti kvalitetu njihova života i zadovoljstvo istim te stvoriti osjećaje pripadanja, potpore i ugode (Dujmović, 2017). Navedeno nije primjenjivo samo na starije, već na sve koji proživljavaju teške životne okolnosti, poput bolesti ili gubitka, naročito jer istraživanja pokazuju kako već sama prisutnost kućnih ljubimaca pospješuje osobnu dobrobit (Barker i Wolen, 2008). Konačno, klinička primjena nalaza moguća je i u sklopu terapije potpomognute životinjama (engl. *animal-assisted therapy*). Na temelju klijentovih osobina ličnosti mogao bi se izvršiti odabir ljubimca odgovarajućeg za terapiju potrebnu klijentu, čime bi se mogla povećati učinkovitost tretmana i programa oporavka te olakšati cjelokupan terapijski proces i prilagodba.

ZAKLJUČAK

Istraživanja razlika u ličnosti između vlasnika i ljubitelja pasa i mačaka ukazuju na to kako vlasnici pasa u prosjeku imaju razvijenije socijalne vještine od vlasnika mačaka. Nadalje, vlasništvo i preferencija određene vrste povezani su s agresivnošću (tako da je visoka razina agresivnosti u muškaraca prediktivna za preferiranje pasa, a niska razina agresivnosti u žena za preferenciju mačaka) te samopoštovanjem (tako da žene nižeg samopoštovanja u većoj mjeri posjeduju mačke, a muškarci visokog samopoštovanja pse) i empatijom (unatoč nejednoznačnim rezultatima, vidljiv je obrazac prema kojemu su osobe s preferencijom prema mačkama u prosjeku viših razina empatije). Što se tiče osobina iz petofaktorskog modela ličnosti, dobiveni su nekonzistentni nalazi, premda je vidljiv obrazac koji sugerira kako bi vlasništvo i preferencija pasa u odnosu na vlasništvo i preferenciju mačaka mogli biti povezani s višim razinama ekstraverzije i savjesnosti te potencijalno višim razinama ugodnosti, odnosno nižim razinama neuroticizma i otvorenosti prema iskustvima. Buduća su istraživanja nužna: za početak, u smjeru ispitivanja odnosa između preferencija i vlasništva kućnih ljubimaca, pritom s jasnije definiranim pojmom vlasništva i uvjeta koje ono uključuje (između ostaloga, uključuje li i prijašnje vlasništvo). U njima bi trebalo voditi računa i o prikladnosti uzorka s obzirom na rod, omjer vlasnika i ljubitelja pasa i mačaka te ostalim relevantnim osobinama koje mogu utjecati na dobivene rezultate. Konačno, preporuka je za buduća istraživanja i ispitivanje sličnosti i razlika u ličnosti vlasnika i ljubitelja šireg dijapazona kućnih ljubimaca, poput zečeva, zmija, papiga ili kornjača, radi stjecanja dubljih spoznaja i većih mogućnosti međusobnih usporedbi. Nalazi ovakvih istraživanja višestruko su značajni – osim praktičnih reperkusija u kontekstu već navedenih mogućnosti primjene, valja naglasiti i njihovu poticajnu moć u smislu otvaranja vrata budućim istraživanjima u tome, za sada nedovoljno istraženom, području.

Mnoga istraživanja proučavala su razlike u igranju videoigara s obzirom na spol igrača te je utvrđeno da videoigre podjednako često igraju i muškarci i žene (Van Bauwel, 2020). Međutim, pokazalo se da su muškarci skloniji prekomjernom igranju od žena (Huh i Bowman, 2008) i da u većoj mjeri razvijaju ovisnost o videoigrama, dok su žene sklonije ovisnosti o internetu (Andreassen i sur., 2016; Gervasi i sur., 2017). Po pitanju motivacije, muškarci u većoj mjeri igraju radi postignuća, dok su žene više motivirane socijalnim razlozima poput stvaranja odnosa, pomaganja i slično (Yee, 2006).

Još jedna zanimljiva tema iz istraživanja jest povezanost količine igranja i akademskog i školskog uspjeha. Opće mišljenje koje prevladava u ovom području je da igranje videoigara negativno utječe na uspjeh školaraca i studenata. Međutim istraživanja ne pokazuju ovakav odnos. Velika studija provedena na 192 tisuće školaraca iz 22 različite zemlje pokazala je da igranje videoigara nije povezano sa školskim uspjehom (Drummond i Sauer, 2014), a isti nalazi pokazali su se i na populaciji studenata (Ventura i sur., 2012). Slična je situacija i u Hrvatskoj, gdje nije pronađena razlika u prosjeku ocjena između studenata koji igraju svaki dan i onih koji ne igraju uopće (Haramija i sur., 2020).

Kao što je vidljivo, istraživački interesi u području videoigara raznoliki su pa je moguće identificirati puno različitih čimbenika koji djeluju na igrače. Jedan od važnijih čimbenika svakako su i osobine ličnosti o kojima će biti više riječi u ovome radu. Prikazat će se na koji su način osobine

LITERATURA

Barker, S. B. i Wolen, A. R. (2008). The benefits of human-companion animal interaction: A review. Journal of Veterinary Medical Education, 35(4), 487-495. https://doi.org/10.3138/jvme.35.4.487

Beetz A., Uvnäs-Moberg K., Julius H. i Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. Frontiers in Psychology, 3. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00234

Daly, B. i Morton, L. L. (2003). Children with pets do not show higher empathy: A challenge to current views. Anthrozoös, 16(4), 298-314. https://doi.org/10.2752/089279303786992026

Daly, B. i Morton, L. L. (2006). An investigation of human-animal interactions and empathy as related to pet preference, ownership, attachment, and attitudes in children, Anthrozoös, 19(2), 113-127. https://doi.org/10.2752/089279306785593801

Daly, B. i Morton, L. L. (2009). Empathic differences in adults as a function of childhood and adult pet ownership and pet type. Anthrozoös, 22(4), 371-382. https://doi.org/10.2752/089279309X12538695316383

Daly, B. i Suggs, S. (2010). Teachers' experiences with humane education and animals in the elementary classroom: Implications for empathy development. Journal of Moral Education, 39(1), 101-112. https://doi.org/10.1080/03057240903528733

Dujmović, M. (2017). Privrženost i osobine ličnosti vlasnika mačaka i vlasnika pasa [Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu]. http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8467

Edelson, J. i Lester, D. (1983). Personality and pet ownership: A preliminary study. Psychological Reports, 53(3), 990-990. https://doi.org/10.2466/pr0.1983.53.3.990

Gavranović, P. (2014). Što Vaš kućni ljubimac govori o Vama? Odnos ličnosti i preferencije različitih vrsta životinja [Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu]. http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4850

Gosling, S. D. i Bonnenburg, A. V. (1998). An integrative approach to personality research in anthrozoology: Ratings of six species of pets and their owners. Anthrozoös, 11(3), 148-156. https://doi.org/10.2752/089279398787000661

Gosling, S. D., Sandy, C. J. i Potter, J. (2010). Personalities of self-identified 'dog people' and 'cat people'. Anthrozoös, 23(3), 213-222. https://doi.org/10.2752/175303710X12750451258850

Herrald, M. M., Tomaka, J. i Medina, A. V. (2002). Pet ownership predicts adherence to cardiovascular rehabilitation. Journal of Applied Social Psychology, 32(6), 1107-1123. https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb01428.x

Herzog, H. (2011). The impact of pets on human health and psychological well-being: Fact, fiction, or hypothesis? Current Directions in Psychological Science, 20(4), 236-239. https://doi.org/10.1177/0963721411415220

Hyde, K. R., Kurdek, L. i Larson, P. C. (1983). Relationships between pet ownership and self-esteem, social sensitivity,

and interpersonal trust. Psychological Reports, 52(1), 110-110. https://doi.org/10.2466/pr0.1983.52.1.110

Ivandić, I. (23. srpnja 2018). Zabrinjavajuće brojke: Napuštenih kućnih ljubimaca više nego lani. tportal. https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/zabrinjavajuce-brojke-napustenih-kucnih-ljubimaca-vise-nego-lani-foto-20180723

Johnson, S. B. i Rule, W. R. (1991). Personality characteristics and self-esteem in pet owners and non-owners. International Journal of Psychology, 26(2), 241-252. https://doi.org/10.1080/00207599108247889

Kaminski, M., Pellino, T. i Wish, J. (2002). Play and pets: The physical and emotional impact of child-life and pet therapy on hospitalized children. Children's Health Care, 31(4), 321-335. https://doi.org/10.1207/S15326888CHC3104_5

Kidd, A. H i Kidds, R. M. (1980). Personality characteristics and preferences in pet ownership. Psychological reports, 46(3), 939-949. https://doi.org/10.2466/pr0.1980.46.3.939

Levačić, J. (2009). Pokušaj validacije adaptirane Lexington skale privrženosti kućnim ljubimcima. Suvremena psihologija, 12(2), 391-405.

McConnell, A. R., Brown, C. M., Shoda, T. M., Stayton, L. E. i Martin, C. E. (2011). Friends with benefits: On the positive consequences of pet ownership. Journal of Personality and Social Psychology, 101(6), 1239-1252. https://doi.org/10.1037/a0024506

Merrill, S. M. (2012). Individual differences and pet ownership status: Distinguishing among different types of pet owners and non-owners [Diplomski rad, San Jose State University]. https://doi.org/10.31979/etd.bph7-6dpt

Perrine, R. M. i Osbourne, H. L. (1998). Personality characteristics of dog and cat persons. Anthrozoös, 11(1), 33-40. https://doi.org/10.1080/08927936.1998.11425085

Schulz, C., König, H. H. i Hajek, A. (2020). Differences in self-esteem between cat owners, dog owners, and individuals without pets. Frontiers in Veterinary Science, 4. https://doi.org/10.3389/fvets.2020.00552

Shiloh, S., Sorek, G. i Terkel, J. (2003). Reduction of state-anxiety by petting animals in a controlled laboratory experiment. Anxiety, Stress, and Coping, 16(4), 387-395. https://doi.org/10.1080/1061580031000091582

Staats, S., Wallace, H. i Anderson, T. (2008). Reasons for companion animal guardianship (pet ownership) from two populations. Society & Animals, 16(3), 279-291. https://doi.org/10.1163/156853008X323411

Vizek-Vidović, V., Vlahović-Štetić, V. i Bratko, D. (1999). Pet ownership, type of pet and socio-emotional development of school children. Anthrozoös, 12(4), 211-217. https://doi.org/10.2752/089279399787000129

Wells, D. L. (2009). The effects of animals on human health and well-being. Journal of Social Issues, 65(3), 523-543. https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2009.01612.x

Wells, D. L. i Hepper, P. G. (2012). The personality of "aggressive" and "non-aggressive" dog owners. Personality and Individual Differences, 53(6), 770-773. https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.05.038

Zasloff, L. R. (1996). Measuring attachment to companion animals: a dog is not a cat is not a bird. Animal Behaviour Science, 47(1-2), 43-48. https://doi.org/10.1016/0168-1591(95)01009-2